

Recenzja pracy doktorskiej Eweliny Stasiak

pt. *Wpływ liczby kadencji lokalnej władzy wykonawczej na sytuację społeczno-gospodarczą gmin*

1. Uwagi ogólne

Recenzowana praca składa się z czterech integralnych części merytorycznych (rozdziałów), wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu rycin i tabel oraz dwóch załączników, łącznie 276 ss. Wykorzystano w niej obszerną literaturę przedmiotu, zarówno krajową jak i zagraniczną (199 pozycji) w tym tytuły bardzo specjalistyczne, raporty oraz 18 aktów prawnych i 5 stron internetowych. Takie zakotwiczenie oraz dobór poszczególnych pozycji literatury przedmiotu świadczy nie tylko o głębokim oparciu rozważań na literaturze fachowej, ale także o znajomości omawianej problematyki.

Przedłożona praca stanowi obszerne i wieloaspektowe studium teoretyczno-poznawcze i analityczne dotyczące relacji liczby kadencji władz lokalnych (dokładnie dotyczy to gmin) w odniesieniu do sytuacji społeczno-gospodarczej tych jednostek samorządu terminalnego. W efekcie w pracy porusza się trzy bardzo istotne, ale też złożone problemy współczesnej gospodarki, a w szczególności: proces decentralizacji, zarządzanie gminą, rozwój lokalny. To wszystko zostaje osadzone we wzrastającej niepewności i turbulentności zjawisk

gospodarczych w tym wprowadzanie dwukadencyjności. Należy podkreślić, że każdy z rzeczonych problemów może stać się istotnym obszarem badawczym i to nie tylko na poziomie dysertacji, a połączenie tych trzech obszarów powoduje dużą złożoność co przekłada się na konieczność poniesienia dużego wysiłku badawczego w połączeniu tak trudnych problemów badawczych. Dlatego osobiście podziwiam Autorkę za podjęcie tego wyzwania i równocześnie gratuluje doceniając trud badawczy włożony w tę pracę.

W dysertacji przedmiotem aplikacyjnym są gminy województwa łódzkiego. Jak słusznie Autorka podnosi na stronie 9 i 10 z uwagi na dużą liczebność gmin w kraju (2477) i trudności danych podjęto decyzję o ograniczeniu obiektów badawczych do wiejskich gmin województwa łódzkiego (133). Argumentacja przytoczona na stronie 10 o takim doborze gmin wydaje się poprawna. Okres badawczy obejmuje lata 2002 - 2018. Wybór problematyki należy uznać za trafny i aktualny, zwłaszcza w odniesieniu do naszego kraju, gdzie nadal obserwujemy formowanie się struktur gospodarczych w jednostkach przestrzennych w tym szczególnie na obszarach gmin przy równoczesnym nasileniu zagrożeń towarzyszących tym zjawiskom. W tym kontekście problematyka pracy jest nad wyraz aktualna, a osiągnięte wyniki mogą być wykorzystane w wypracowaniu założeń programowania rozwoju lokalnego na różnych szczeblach administracji publicznej. Podjęta przez Autorkę problematyka badawcza posiada istotne znaczenie nie tylko poznawcze, ale także praktyczne z punktu widzenia współczesnej polityki rozwoju jednostek przestrzennych. Temat rozprawy jest ważny i aktualny w warunkach wzrastającej niepewności i turbulencji procesów gospodarczych oraz nowych rozwiązań w kwestii kadencyjności, co przekłada się także na wzrost zagrożeń funkcjonowania poszczególnych jednostek na szczeblu lokalnym.

2. Ocena celu i zakresu badań oraz założeń metodycznych

Przedłożona praca stanowi obszerne i wieloaspektowe studium teoretyczno-empiryczne i analityczne dotyczące wpływu kadencji władzy gmin na kształtowanie rozwoju lokalnego. Wybór problematyki należy uznać za trafny i aktualny, zwłaszcza w odniesieniu do naszego kraju, gdzie nadal obserwujemy przekształcenia struktur gospodarczych w gminach szczególnie w kontekście nowych rozwiązań oraz zjawisko dywergencji.

Problem badawczy, jego zakres przestrzenny, przedmiotowy i podmiotowy zostały w sposób bardzo szeroki, a przy tym wnikliwy oraz wyczerpujący uzasadniony we wstępie (s. 3 – 8). Szczególnie istotne jest zidentyfikowanie na stronie 7 czterech luk poznawczych w obecnym stanie wiedzy na temat relacji między kadencyjnością władzy wykonawczej a kondycją społeczno-gospodarczą jednostek samorządu terytorialnego, tj. luki teoretycznej, metodycznej i informacyjnej, empirycznej oraz praktycznej (luka teoretyczna jest bardzo podobna do teoretycznej). Wnikliwa lektura przytaczanych argumentów pozwala pozytywnie zaopiniować ich trafność, poziom warsztatu badawczego oraz znajomość problematyki.

W pracy na stronie 8 został wyartykułowany jej cel, który zakłada „ustalenie, czy i w jakim kierunku oraz zakresie kadencyjność organu wykonawczego polskich gmin wpływa na jej sytuację społeczno-gospodarczą”. Dla osiągnięcia tego celu sformułowano pięć pytań badawczych. Na dwa pierwsze odpowiedzi sformułowano „w oparciu o studia literaturowe i pogłębiony przegląd stanu dotychczasowych badań” natomiast trzy kolejne są „punktem wyjścia dla badań empirycznych”. Dla realizacji tych badań postawiono trzy hipotezy badawcze, tj.:

H1: Wielokadencyjność w samorządach wpływa pozytywnie na sytuację społeczno-gospodarczą gminy ujawnianą w dostępnych zbiorach danych lokalnych.

H2: W warunkach braku ograniczenia liczby kadencji, kilkukrotna reelekcja organu wykonawczego wzmacnia jego możliwości bycia wybranym(a) w przyszłości, na niekorzyść potencjalnych nowych kandydatek i kandydatów.

H3: Zmiana „reguł gry” w postaci ograniczenia liczby kadencji do dwóch zmienia sposób sprawowania władzy przez dotychczasowych wójtów.

Wszystkie trzy hipotezy są sformułowane czytelnie i w sposób bezpośredni korespondują z problemem badawczym.

Zarówno cel jak i pytania badawcze są poprawne i bardzo szczegółowo wyznaczają zamierzenia badawcze. Sam cel ma formę bardzo syntetyczną, dlatego za słuszne należy uznać jego doprecyzowanie za pomocą pięciu pytań badawczych, których treści są poprawne i korespondują zarówno z celem jak i problemem badawczym.

W pracy dla realizacji powyższych zamierzeń badawczych „zdecydowano się na zastosowanie wieloetapowego podejścia badawczego, na który złożyły się: analiza opisowa: ilościowa (porównawcza) oraz jakościowa (s. 9). We wstępie w sposób syntetyczny a w poszczególnych częściach pracy w sposób szczegółowy omówiono metodykę przyjętą w pracy. Należy podkreślić, że przyjęte w pracy metody badawcze są poprawne i dostosowane tak do celu, jak i hipotez. Przyporządkowane zostały one poszczególnym częściom pracy, w

warstwie teoretycznej i empirycznej. Wielość metod, właściwych dla tego rodzaju prac badawczych, ich dobór oraz sposób prezentacji potwierdzają, że Autorka nie tylko zna je, ale w sposób poprawny się nimi posługuje. Przy formułowaniu różnych stwierdzeń pozwala to dokonywać ich weryfikacji. Równocześnie weryfikacji podlegają wyniki osiągniętych badań, co świadczy o dużej dbałości i rzetelności prowadzonych badań.

Co do oceny tych założeń metodycznych można przyjąć, że cel jak i pytania badawcze są sformułowane poprawnie, a do tego w sposób czytelny i przejrzysty (zrozumiały). Przyjęta konstrukcja całości założeń badawczych ma charakter prawidłowy i wręcz klasyczny, co potwierdza fakt, że podstawą osiągnięcia celu i wyartykułowanych pytań badawczych są przywołane hipotezy badawcze, które obejmują całości wyznaczonego obszaru badawczego. Należy zgodzić się, że odpowiedź na te hipotezy przyczyni się do osiągnięcia postawionego celu.

Konkludując należy podkreślić, że zaprezentowana metodyka jest właściwa, kompleksowa i rozbudowana, co wymaga od osoby ją realizującej dużo wiedzy oraz umiejętności analitycznych. Osobiście uważam, że budowa opisaną powyżej procedury badawczej (metodyki) jest oryginalnym dziełem twórczym (rozwiązaniem problemu badawczego) i stanowi autorski wkład w badania nad rozwojem jednostek przestrzennych.

3. Układ i treść pracy

Rozprawa ma logiczną konstrukcję i zawiera konsekwentną analizę przedstawionych zagadnień. Poszczególne rozdziały zawierają treści adekwatne do tytułu i całkowicie objaśniają postawione problemy. Mają różną objętość i tak; od 14 stron rozdziału pierwszego do 77 stron rozdziału czwartego i 75 stron rozdziału trzeciego, co jest niewątpliwie pokłosiem złożoności i ważności omawianych kwestii w poszczególnych rozdziałach.

Układ pracy jest przejrzysty i odpowiada przyjętemu celowi oraz pozostałym założeniom badawczym. Jednak duże „zagęszczenie” materiału badawczego, a szczególnie jego ważkość i ranga prowadzonych rozważań wymagają od czytelnika wzmożonej percepcji. Równocześnie rozmieszczenie w różnych fragmentach dysertacji zarówno treści teoretycznych jak i empirycznych wzmaga odczucie twórczego nieuporządkowania. Dopiero kilkakrotna uważna lektura powoduje, że obraz prowadzonych rozważań staje się przejrzysty.

Przechodząc do omawiania poszczególnych elementów struktury pracy, należy podkreślić, że całość rozważań poprzedzona jest wstępem gdzie dokonano prezentacji

przyjętych założeń i ustaleń badawczych, w tym dokonano uzasadnienia podejmowanej problematyki (co zostało już omówione powyżej) oraz omawiana jest krótko struktura pracy.

W poniższych ocenach akcent szczególnie został położony na rozdziale trzecim i czwartym, które niewątpliwie są najbardziej wartościowe i stanowią autorski wkład do badań poświęconych rozwojowi jednostek przestrzennych.

Rozdział pierwszy pt. *Samorząd terytorialny z perspektywy ekonomii instytucjonalnej* składa się z czterech podrozdziałów i liczy 14 stron. Jest to część pracy o wybitnie teoretycznym charakterze, stanowi swoiste tło dysertacji i koncentruje się na identyfikacji teoretycznych podstaw funkcjonowania samorządu terytorialnego, odnosząc go do wybranych obszarów w teorii ekonomii. W pierwszej części dokonano w sposób syntetyczny omówienia istoty modelu homo oeconomicus w ujęciu retrospektywnym. Odnosząc się do H.A. Simona można było szerzej zaprezentować współczesne dylematy w tym obszarze, jak np. podejście behawioralne czyli homo satisfaciendus. Jednak należy przyznać, że Autorka w sposób zwarty ale i wartościowy oraz co istotne czytelny, a dodatkowo nawiązujący do problemu badawczego, przybliżyła prezentowane treści.

Następnie skoncentrowano rozważania na Teorii wyboru publicznego, gdzie poprzez studia literaturowe prowadzona jest ocena miejsca ekonomii w polityce a w zasadzie uwaga koncentruje się na wyborach i ich ekonomicznym charakterze. Prowadzone rozważania są interesujące, nawiązują do wielu koncepcji opisujących aspekty ekonomiczne w polityce przy czym realizowane jest to w nawiązaniu do istoty przyjętego problemu badawczego, co jest istotne gdyż skutkuje to pominięciem nieistotnych rozległych wątków pobocznych a uwaga cały czas skoncentrowana jest na przyjętych założeniach badawczych. Takie zakotwiczenie rozważań pozwala w sposób bardzo płynny przejść do trzeciej części tego rozdziału, gdzie, jak to we wstępie podnosi Autorka „podjęta została (...) próba odniesienia się do teorii ekonomicznego głosowania w wyborach samorządowych” (s. 11). Słusznie Autorka wskazuje, że w praktyce proces polityczny „jest to nieustająca walka o dokonanie przez obywatela konkretnego aktu wyboru partii politycznej lub kandydata, czyli tzw. decyzji lub preferencji wyborczej” (s. 37). Dlatego aby to wyjaśnić należy uwzględnić według Autorki cztery płaszczyzny tj.: instytucjonalnej, komunikacyjnej, funkcjonalnej i normatywnej. Ważna jest także konstatacja że „determinanty preferencji wyborczych w wyborach samorządowych opierają się na aksjomacie, zgodnie z którym akt wyboru politycznego jest działaniem racjonalnym w jedynym określonym momencie” (s. 40). Dlatego proces wyborczy jest elementem nie w pełni odpowiadającym realnej sytuacji ekonomicznej danej jednostki terytorialny, ale często jest wypadkową szumu informacyjnego i obrazu kształtowanego przez

media, które odbiegają często znacznie od rzeczywistości. Tego typu ustalenia są niewątpliwie istotne i wskazują na trudności które występują przy osiągnięciu założonego celu. Rozdział ten kończą rozważania na temat wpływu decentralizacji na poprawę efektywności rządzenia oraz kształtowania się warunków rozwoju społeczno-gospodarczego.

Podsumowując ten rozdział należy podkreślić, że rozważania są prowadzone w sposób poprawny a zamieszczone treści są wolne od zbędnej retoryki, oddając w pełni dylematy towarzyszące tym zagadnieniom. Wszystko jest przedstawione w sposób bardzo wyważony i z dużym dystansem, co pozwala czytelnikowi na samodzielną ocenę omawianej problematyki. Istotny jest także fakt, że prowadzone rozważania mimo, że dotyczą zagadnień teoretycznych, nawiązują ściśle do sformułowanych we wstępie założeń badawczych. Rozdział ten oceniam pozytywnie, moim zdaniem można było nawiązać incydentalnie jeszcze do teorii cyklu wyborczego.

Rozdział drugi koncentruje się na zagadnieniach szeroko rozumianych z zakresu władzy i polityki lokalnej, przy istotnym akcentowaniu mechanizmów wyborów samorządowych. Cały rozdział stanowi interesujące studium różnych obszarów funkcjonowania samorządu ze szczególnym wyróżnieniem gminnego w odniesieniu do realiów naszego kraju. Szczególny akcent został położony na reformę z czerwca 2002 r. oraz ze stycznia 2018 r., która według wyartykułowanych informacji było wydarzeniem przełomowym, stanowiąc podstawę do sformułowania problemu badawczego niniejszej dysertacji. W drugiej części tego rozdziału Autorka dokonuje identyfikacji problematyki kadencyjności organów wykonawczych w jednostce terytorialnej poprzez analizę argumentów za i przeciw limitowaniu kadencji organów wykonawczych w gminie. Rozdział drugi kończą rozważania na temat przemian instytucjonalnych polskiego ustroju samorządowego (gminnego) poprzez ukazanie jego dynamiki w ujęciu ilościowym.

Ta część pracy jest napisana w sposób klarowny, przejrzysty i dostarcza w sposób wystarczający wiedzy potrzebnej do realizacji dalszych rozważań (zamierzeń badawczych). Sama treść jest „dopracowana” i starannie przemyślana, nie znajdują się tutaj zbędne fragmenty i wywody chociaż całość jest obszerna. Przy tym Autorka szeroko pisze o omawianych zagadnieniach i dostarcza usystematyzowanej wiedzy podbudowanej materiałem źródłowym i bogatym materiałem graficznym. W części dotyczącej charakterystyki samorządu terytorialnego można było dokonać zabiegów syntetycznych, gdyż informacje te większości są powszechnie dostępne w przestrzeni publicznej.

Rozdział ten dostarcza niezbędnej wiedzy do dalszych rozważań oraz wyznacza już podstawy bazowe odniesienia do dalszych zadań badawczych.

Trzeci rozdział, pt. *Kadencyjność w wyborach samorządowych, a jakość rządzenia w samorządzie gminnym – na przykładzie województwa łódzkiego*, z punktu widzenia osiągnięcia celu badawczego jest ważnym fragmentem badawczym, stanowiącym istotne treści w realizacji założeń badawczych. W punkcie 3.1 w sposób poprawny dokonana jest charakterystyka profili wójtów województwa łódzkiego w wybranych przekrojach ze szczególnym uwzględnieniem doświadczenia politycznego (wielokadencyjności). Prowadzone analizy i wywody dostarczają stosownej wiedzy na temat sytuacji w tej grupie włodarzy. Szczególnie cenne w tym fragmencie są końcowe konkluzje (s. 94). Ustalenia poczynione w tym punkcie są wartościowe i dostarczają niezbędnej wiedzy w analizowanej w dalszej części tematyce. Drugi punkt o dość nieprecyzyjnym członie tytułu (*Czym zarządzają badani wójtowie – przemiany społeczno-gospodarcze w gminach wiejskich województwa łódzkiego*), moim zdaniem wystarczy druga część tytułu, rozpoczyna się od syntetycznej charakterystyki społeczno-ekonomicznej województwa. Następnie charakteryzowane są ogólnie w krótkim ale wartościowym fragmencie gminy wiejskie tego województwa. W kolejnym kroku zostaje omówiona procedura (metodyka) badań poziomu rozwoju analizowanych gmin. I tak na początku w oparciu o studia literaturowe (przykłady pozycji?) wstępnie przyjęto 59 zmiennych (jakie?) a następnie ze względu na problemy z ich dostępnością, mierzalnością itp., zmniejszono ich liczbę do 29 zmiennych (w tym trzy destymulanty i dwadzieścia sześć stymulant). Ważne jest wyjaśnienie na temat zawężenia liczby wskaźników, które wydaje się uzasadnione. W efekcie w tabeli 11 przedstawiano syntetyczne mierniki poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego pogrupowane w siedem obszarów badawczych. Następnie w celu dokonania rankingu poziomu rozwoju badanych gmin wykorzystano metodę unitaryzacji zerowej (MUZ), której idee przedstawiono na stronie 97 oraz metodę średniej arytmetycznej prostej.

W kolejny kroku ten punkt podzielono na osiem podpunktów, gdzie w siedmiu zaprezentowano sytuacje gmin w badanych obszarach w roku 2002 i 2018 a ostatni stanowi część wnioskująco-postulatywną.

Poczynione ustalenia są wartościowe, co do samej metodyki możemy dyskutować nad doborem poszczególnych wskaźników (można tutaj oprzeć się np. na metodzie Hellwiga czyli metodzie optymalnego wyboru predyktant), czy też konkretnej metody (można było np. zastosować metodę taksonomii Hellwiga), jednak w świetle przyjętych założeń badawczych wyartykułowanych we wstępie należy uznać, że taka procedura jest jak najbardziej odpowiednia i wystarczająca do osiągnięcia celu i weryfikacji hipotez. Otrzymane wyniki i

poczynione ustalenia są wartościowe, procedura przejrzysta a czytelność zwiększa bogata podbudowa graficzna. Istotne także są komentarze i interpretacje otrzymanych wyników a także dodatkowe informacje objaśniające. Na marginesie z moich ustaleń także wynika, że w większości polskich gmin wiejskich (poza drobnymi wyjątkami np. lokalizacja w pobliżu metropolii; przykładowo podwrocławskie Krośnice) problemem rozwojowym jest „pogarszająca się sytuacja demograficzna oraz deficyt w sferze dostępu do kultury” (s. 148).

Kolejny, trzeci punkt tego rozdziału stanowi konsekwentnie realizację przyjętych zamierzeń badawczych co związane jest z dekompozycją hipotezy H1 na dwie przeciwstawne (wykluczające się) hipotezy pomocnicze (statystyczne jak pisze Autorka, dlaczego?), w których weryfikacji ulega wpływ wielokadencyjności na rozwój gmin. Badane gminy podzielono na te w których w analizowanym okresie występowała wielokadencyjność wójta i grupę w której ten fakt nie miał miejsca. W realizacji tego zadania badawczego wykorzystano test t równości dwóch średnich.

Tak jak w poprzednim punkcie dokonano podziału tego podrozdziału na osiem podpunktów, gdzie w siedmiu dokonano stosownych obliczeń w celu weryfikacji hipotez w badanych obszarach w roku 2002 i 2018 a ostatni stanowi część wnioskująco-postulatywną w której wskazano m.in. że tzw. „wieczni wójtowie” „wpływają pozytywnie na wartość wskaźników, szczególnie w obszarach: sytuacja demograficzna, jakość środowiska i edukacja” (s. 159). Jednak jak podnosi Autorka tylko edukacja wskazuje na pozytywny wpływ wielokadencyjności „dla pozostałych obszarów różnice nie są statystycznie istotne, choć większość z nich pokazuje, że miary syntetyczne są wyższe w gminach „wielokadencyjnych”” (s. 160).

Ostatni punkt trzeciego rozdziału koncertuje się na podsumowaniu wyników badania ilościowego. Pomimo, że jego objętość jest skromna (ok. jednej strony) to wyjaśnienia oraz ustalenia tam poczynione, nie tylko mają informację porządkującą ale też pozwalają Autorce stwierdzić, że stanowią one przesłankę do „pozytywnego zweryfikowania hipotezy H1 postawionej we wstępie pracy” (s. 161).

Reasumując ta Część pracy poprzez swoje analizy tworzy nie tylko podstawę do osiągnięcia założonego celu badawczego, ale także dostarcza istotnych informacji na temat związków wielokadencyjności wójta i poziomu rozwoju gminy wiejskiej w województwie łódzkim. Dodatkowo tego typu analizy pozwalają uchwycić istotę tych relacji w różnych obszarach i różnych przekrojach. Dodatkowo treści tutaj zwarte i poczynione ustalenia stanowią niewątpliwie oryginalny wkład w badania poświęcone rozwojowi lokalnemu w aspekcie wielokadencyjności a także zarządzania gminą. Czynione analizy są poprawne i

wskazują na dobrą znajomość omawianej problematyki. Poczynione ustalenia są wartościowe i mają znaczenie nie tylko dla rozważań teoretycznych ale, też duży wydźwięk praktyczny i mogą być wykorzystane w programowaniu rozwoju przestrzennego. Całość logiczna i na tyle autonomiczna, że przy niewielkim nakładzie pracy może stanowić osobną publikację naukową. Sposób dochodzenia do wyników i ich ocena świadczą, że Autorka jest już ukształtowanym w pełni badaczem, wiedzącym co chce osiągnąć i do tego nie sugerującym się osądami innych bez ich weryfikacji.

Rozdział czwarty (najobszerniejszy objętościowo - 77 stron ale tylko o 3 strony przewyższa rozdział trzeci), „zawiera rozważania poświęcone ewolucji w kierunku dwukadencyjności i rozwojowi społeczno-gospodarczemu gmin wiejskich województwa łódzkiego z perspektywy wójtów”, jak wskazuje Autorka we wstępie. Rozdział ten składa się aż z sześciu punktów. Ta część dysertacji poświęcona jest badaniom o charakterze jakościowym i tak pierwszy punkt przybliża metodologię badań oraz prezentuje respondentów. Ich celem jest triangulacja tj. „potwierdzenie rezultatów, czyli uzyskiwanie zgodności wyników otrzymanych w drodze badań ilościowych i jakościowych (...)” (s. 162). Podstawą tych procedur były badania ankietowe skierowana do wójtów gmin wiejskich a pytania dotyczyły wyrażenie opinii na temat rozwoju gminy, aktywności mieszkańców i dwukadencyjności. Wysoka była zwrotność, która wyniosła 70% (z 98 zapytanych odpowiedziało 93 wójtów). Kolejnym krokiem w tym punkcie jest ogólna charakterystyka respondentów oraz wywiad pogłębiony z dziesięcioma wytypowanymi wójtami. Należy podkreślić, że zmieszczony tu opis został dokonany w sposób czytelny i przejrzysty oraz w miarę wszechstronny, dzięki czemu otrzymujemy „zwarty obraz” czyli, pełne informacji na temat sytuacji wójtów, która jest jak okazuje się z poczynionych ustaleń, złożona.

Kolejny punkt prezentuje stanowisko wójtów w obszarze kadencyjności. Otrzymane tutaj wynik i poczynione ustalenia są interesujące, szczególnie wykres 16 choć trochę nie czytelny, dostarcza całościowego zestawienia. W dalszej części omawianego rozdziału prezentowane są istotne ustalenia na temat oceny przez respondentów poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego gminy. Wykazały one ogólny optymistyczny osąd w zakresie rozwoju badanych gmin. Szczególnie interesujące są wyniki wywiadów pogłębionych oraz zamieszczenie obszernych cytatów, choć to trochę rozciąga tekst przez co zaciera obraz całych rozważań. Nawiązaniem a raczej kontynuacją rozważań w podobnej konwencji jest punkt 4.4, gdzie w podobny sposób prezentowane są poglądy badanych na temat roli i pozycji wójta oraz 4.5 gdzie prezentowane są poglądy respondentów w obszarze ustroju jak i zmian, szczególnie wprowadzenia dwukadencyjności. Rozdział ten kończy punkt podsumowujący

wyniki badań jakościowych. W analizie przeprowadzonej w tym miejscu następuje także nawiązanie przyjętych założeń badawczych tj. do weryfikacji hipotezy drugiej i trzeciej.

Podsumowując ostatnie dwa rozdziały, należy podkreślić, że stanowią autorski wkład w badania nad zagadnieniami rozwoju lokalnego i szerzej przestrzennego. Jest to najważniejsza część dysertacji, w której nie tylko weryfikacji ulegają postawione hipotezy i następuje pełne osiągnięcie celu ale także zaproponowana zostaje w dużej części unikatowa metodyka badań (przynajmniej w odniesieniu do niektórych elementów).

Oceniając czwarty rozdział, należy podkreślić, że stanowi on dodatkową wartość i w znaczny sposób uzasadnia/wyjaśnia otrzymane wcześniej wyniki, nie tylko je weryfikując, ale także wzmacniając ich wydźwięk i interpretując ich kształtowanie się oraz identyfikując źródła. Otrzymane wyniki są bardzo interesujące. Należy tutaj docenić duży nakład pracy, który był związany nie tylko z przeprowadzeniem tych badań, ale ich interpretacją oraz obróbką, co świadczy o dużej rzetelności i znajomości prowadzenia tego typu prac badawczych przez Autorkę. Dokonane tutaj oceny i poczynione ustalenia są bardzo wartościowe oraz znajdują swoje uzasadnienie we wcześniejszych fragmentach dysertacji. Osiągnięte wyniki niewątpliwie mają także duże znaczenie aplikacyjne.

Oceniając ten rozdział należy podkreślić, że jest on wartościowy i w połączeniu z rozdziałem trzecim stanowią najbardziej wartościową część dysertacji. Oczywiście, na co zwracała uwagę Autorka, możemy dyskutować o otrzymanych wynikach, przyjętych założeniach badawczych itp. ale na podkreślenie zasługuje fakt, że przeprowadzone badania są realizowane w sposób czytelny, zgodnie ze sztuką naukową, wnioskowanie jest odwzorowaniem otrzymanych wyników, jednym słowem w pełni zachowana jest zasada intersubiektywnej sprawdzalności.

Ostatnia część pracy to zakończenie. Zamieszczone tutaj ustalenia zarówno oceny badanych zjawisk, jak i wnioski należy uznać za bardzo wartościowe i wynikające z przeprowadzonych wieloaspektowych analiz w różnych ujęciach.

Wyartykułowane tutaj ustalenia są precyzyjne, poparte wynikami badań, wolne od niejasnych i ogólnikowych sformułowań. Niosą dużą wartość poznawczą, jak i aplikacyjną i wskazują na Autorkę jako w pełni odpowiedzialnego i ukształtowanego badacza. Fragment ten stanowi dobrą, wystarczającą część podsumowująco-postulatywną.

Oceniając strukturę pracy, należy stwierdzić, że jest ona "trudna" w percepcji i w realizacji. Niewątpliwie Autorka poświęciła dużo czasu i energii, aby w tak skomplikowany sposób dokonać prezentacji omawianej treści, co jednak nie rzutuje w żaden sposób na ogólną

ocenę jak i zawartość merytoryczną. Jest to przykład podjęcia się trudnego wyzwania zrealizowanego z powodzeniem.

4. Uwagi szczegółowe

Ta część opinii, ze względu na wcześniejsze pozytywne ustosunkowanie się do struktury pracy jak i metod badawczych, będzie zawierała tylko uwagi odnoszące się do wybranych elementów. Całość jest napisana językiem poprawnym, w przeważającej mierze klarownym, świadczącym o dużej znajomości opisywanej problematyki. Mankamentem są drobne usterki techniczne występujące w tekście. Generalnie jednak sposób przedstawiania różnych zagadnień i kwestii świadczy o dobrym warsztacie techniczno-naukowym Autorki. Dużą zaletą opracowania jest wolna od niejasności i czytelna forma prezentacji poglądów, podbudowa graficzna oraz stosowanie wizualizacji zamieszczonych poglądów i wyników badań.

Oczywiście literatura tego opracowania, co jest zrozumiałe nasunęła pewne wątpliwości i uwagi, są jednak nieistotne i dyskusyjne, w niczym nie podważając znacznej wartości merytorycznej całej pracy, dlatego pozwalam sobie je pominąć i zwrócić uwagę tylko na drobne potknięcia takie jak wnioskowanie przed analizą czy też urywaną narrację. Konkludując tę część należy stwierdzić, że Autorka wykazała się dużą znajomością omawianej problematyki, w sposób poprawny zostały sformułowane hipotezy, cele oraz z powodzeniem zostały wykonane zadania badawcze. Osiągnięte wyniki świadczą o tym, że Autorka zrealizowała postawione zamierzenie badawcze, w efekcie czego otrzymujemy wartościowe opracowanie tak w warstwie teoretycznej jak i empirycznej. Opracowanie ma charakter naukowy, a poprzez szeroką warstwę poznawczą również może być wykorzystane w procesie dydaktycznym oraz znaleźć zastosowanie w praktyce, na różnych szczeblach kształtowania procesów rozwojowych w przestrzeni naszego kraju. Mocną stroną całości jest także zakotwiczenie badań w realiach gospodarczych i aktualność informacji i danych.

5. Konkluzja i wniosek końcowy

Na tle uważnej lektury rozprawy doktorskiej stwierdzam, że spełnia ona wymagania art. 179 ust 7 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o

szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669) oraz art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) czyli stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dowodzi też, że Autorka dysponuje stosowną wiedzą oraz warsztatem naukowym i przygotowaniem do prowadzenia pracy naukowej w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Uwzględniając walory teoretyczne oraz użyteczne pracy Pani magister Eweliny Stasiak, stwierdzam, że recenzowane opracowanie odpowiada w pełni wymogom stawianym rozprawom doktorskim, stąd wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

(Stanisław Korenik)

